

LLEGIM TEATRE

Temporada 2020-2021

L'HÈROE

Santiago RUSIÑOL

Dissabte 5 de desembre a les 10:30 h

BIOGRAFIA

Santiago RUSIÑOL i PRATS

(Barcelona, febrer de 1861- Aranjuez, juny de 1931)

Va ser un pintor, escriptor, col·leccionista, periodista i dramaturg català. Fou un artista polifacètic i un dels líders del modernisme a Catalunya. La seva producció pictòrica, amb un miler d'obres, i literària, amb un centenar de títols, a més d'un extens nombre d'articles, el situa com a referent decisiu de l'art, la literatura i les idees estètiques del seu temps.

Nasqué a Barcelona, en el si d'una família d'industrials del tèxtil provinent de Manlleu, on eren propietaris de la colònia tèxtil Rusiñol, també coneguda com a Can Ramissa. Encara que fos hereu del negoci familiar, el seu interès per l'art de la pintura començava a perfilar-se durant la seva adolescència.

El 19 de juny de 1886 es casà amb Lluïsa Denis i Reverter. L'any següent nasqué la seva filla, Maria Agustina, però, pocs mesos després, el caràcter inquiet, el desinterès pel negoci familiar i el desig per dedicar-se a pintar, viatjar i conèixer món l'allunyaren de la família. Santiago cedí la gestió de l'empresa al seu germà Albert, conegut empresari i polític, que més endavant fou diputat i senador. Santiago començà a viatjar per Catalunya i Espanya, per França i per Itàlia. Els viatges seran una constant en la vida de l'artista.

El 1888, es revelà com a escriptor col·laborant regularment amb articles al diari La Vanguardia. El 1889 trencà la relació amb la família, ruptura que durarà deu anys; tanmateix, mantingué el contacte amb la filla. El 1889 se'n anà a estudiar a París, on residí a temporades durant la primera meitat de la dècada dels noranta, període important en la seva trajectòria creativa.

El 1893 instal·là a Sitges el seu estudi, conegut com el Cau Ferrat, per la col·lecció de ferros antics que conté. La vila es convertí en un punt de referència modernista d'artistes, escriptors i músics promogut per Rusiñol, que hi organitzava les festes modernistes, en què es conjuminen el teatre, la poesia, la pintura i la música. Paral·lelament, l'artista consolida els seus dots com a escriptor i des de principis de la dècada de 1890 escriu obres narratives i poemes en prosa. Algunes de les seves novel·les s'adaptaran per ser representades al teatre, com L'auca del senyor Esteve, escrita el 1907 i estrenada uns anys més tard.

El 1899, arran d'una greu malaltia, es retrobà amb la seva dona. Quan millorà, se'n anà a França amb ella i amb la filla per desintoxicar-se de l'addicció a la morfina. Un any després, se sotmeté a una intervenció quirúrgica que el deixà amb un sol ronyó, fet que marca una nova etapa vital en la seva trajectòria. El 1903, ja era un artista reconegut i durant la primera dècada del segle XX es consolidà el seu prestigi com a pintor i escriptor prolífic, tant a Barcelona com arreu d'Espanya i a París. A França, el reconeixement oficial li arriba el 1908, quan obté el títol de sociétaire del Saló de París.

A partir de les dues dècades següents rebé un gran reconeixement, alhora que adquiria un prestigi innegable, malgrat el rebuig dels artistes i crítics noucentistes, en particular, del crític d'art Eugeni d'Ors, que escrivia al diari *La Veu de Catalunya*. El 1917, fou condecorat pel govern francès amb la Legió d'Honor. Rebé el darrer homenatge a Sitges el 1926. Morí a Aranjuez el 1931. El govern provisional de la República espanyola ordena una cerimònia fúnebre oficial a Madrid, que és encapçalada pel president, Manuel Azaña.

Rusiñol no sols va formar part activa de la cultura del seu temps, sinó que la va enriquir amb la seva personalitat i amb les seves idees i opinions, que va defensar amb fermesa, i a les quals no els mancava ni la controvèrsia ni la polèmica.

També va formar part de les famoses tertúlies de la cerveseria Els Quatre Gats del carrer Montesió de Barcelona regentada per Pere Romeu. Inspirat en *Le Chat Noir* que havien conegut a París, es va convertir en l'escenari privilegiat de les manifestacions ideològiques de final de segle, un lloc de tertúlia però alhora una sala d'art alternativa. Bon amic dels seus amics, es va relacionar amb les personalitats artístiques i intel·lectuals més destacades del moment, com mossèn Cinto Verdaguer i Pompeu Fabra, Valle-Inclán i Benito Pérez Galdós, els músics Enric Granados, Isaac Albéniz, Enric Morera, Erik Satie i Manuel de Falla, i pintors com Darío de Regoyos, Ignacio Zuloaga i Joaquim Mir, entre molts d'altres.

Tanmateix, l'amistat més llarga i sòlida la va tenir amb el pintor Ramon Casas i amb l'escultor Enric Clarasó, amb els quals va formar un trio artístic que es va mantenir fins que morí. També cal destacar que fou oncle avi del prematur poeta barceloní Jorge Folch i Rusiñol.

EL TEATRE DE SANTIAGO RUSIÑOL

El teatre de Santiago Rusiñol és una part cabdal de la seva creació literària de l'autor. Rusiñol va ser un dels màxims exponents de la bohèmia modernista catalana. Com a dramaturg va contribuir a la construcció de la cultura catalana de la modernitat gràcies a la mirada crítica i distanciada que proporciona sobre la societat coetània i a la seva construcció de la imatge de l'artista modern, de la qual ell és paradigma.

De fet, Rusiñol es pot considerar com el gran renovador teatral en tant que introductor de les novetats parisenques per superar la concepció que es tenia del teatre a Catalunya, on les obres no havien aconseguit anar més enllà del costumisme més localista i on el teatre era vist com un mer entreteniment i espai de trobada per fomentar les relacions socials. Rusiñol va treballar totes les formes teatrals: monòlegs, teatre líric, drama, melodrames, sainets, teatre de titelles i vodevils, i va passar per diverses etapes fins que es va consagrar definitivament com un mite de l'escena catalana.

L'HÈROE (1903)

No va ser fins a l'abril de 1903, amb l'estrena de L'hèroe -drama en tres actes- al Teatre Romea, que Santiago Rusiñol va recuperar la confiança dels grups catalanistes. A l'obra, l'artista duu a terme una desmitificació de la guerra amb la pèrdua de les últimes colònies d'Ultramar. Per a l'argument de l'obra es va inspirar en una notícia apareguda en un periòdic mallorquí, en la qual es narrava el patetisme de la situació del soldat que tornava havent perdut els punts de referència moral. Així, l'obra planteja la degradació moral del protagonista, Francesc Garrido, l'heroi nouvingut de la guerra de Cuba, un jove que era honrat i treballador però que a conseqüència del conflicte es convertirà en un cínic i un depravat.

En plena bancarrota nacional, les forces vives peninsulars s'esgargamellen en grotesques crides a l'heroisme, amb l'esperança de silenciar així els bramuls de l'agonia imperial. Enfront de les munions de soldats devastades pel tifus, de tant en tant s'entronitza algun jovenell que ha sobreviscut al pànic de la massacre estatal refugiat en els abusos de l'alcohol i la sexualitat destructiva. I, mentre la maquinària bèl·lica no s'atura, les famílies treballadores malden per retenir uns fills a qui són incapaces d'oferir projectes vitals il·lusionants més enllà de les agres dinàmiques d'una economia productiva buidada d'horitzons afectius.

La crítica i el públic, majoritàriament catalanista, va interpretar l'obra com un atac frontal contra el militarisme, al que s'oposaven, i va ser molt aplaudida.

Al seu retorn de París, Rusiñol va ser rebut com el fill pròdig: li van rendir un homenatge al Romea, els exemplars de dues edicions de l'obra es van esgotar ràpidament i el públic catalanista tornava a venerar-lo.